

גמ"ר 7239/09/20 - פרקליטות מחוז דרום - פלילי נגד זיו אלוש

בית משפט השלום לתעבורה באשדוד

גמ"ר 7239-09-20 פרקליטות מחוז דרום - פלילי נ' אלוש
בפני כבוד השופטת, סגנית הנשיא נועה חקלאי

בעניין: פרקליטות מחוז דרום - פלילי

המאשימה

נגד

זיו אלוש

הנאשם

נוכחים:

ב"כ המאשימה - עו"ד ביטון

הנאשם, אביו ואחיו

ב"כ הנאשם - עו"ד סמילה

אימו של המנוח

הכרעת דין

1. בהתאם להוראת סעיף 182 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב] תשמ"ב 1982 (להלן - "חסד"פ"), אני מודיעה על זיכוי של הנאשם מעבירה של גרימת מוות ברשלנות לפי סעיף 64 לפקודת התעבורה [נוסח חדש] תשכ"א 1961 (להלן - "פקודת התעבורה") והרשעתו בעבירה של נהיגה רשלנית בניגוד לסעיף 62(2) לפקודת התעבורה.

2. כנגד הנאשם הוגש כתב אישום המייחס לו עבירה של גרימת מוות ברשלנות, בניגוד לסעיף 64 לפקודת התעבורה- נוסח חדש תשכ"א 1961.

על פי עובדות כתב האישום, ביום 19.4.2020, נהג הנאשם בטרקטור חקלאי במושב איתן.

באותה העת, הקטין פלוני ז"ל, יליד 2003 (להלן "המנוח") הגיע בסמוך לטרקטור, הנאשם סימן לו לשלום המנוח

השיב לנאשם "שלום", המנוח עלה על מדרגת הטרקטור מצדו הימני של הטרקטור ועמד עליה לצורך שעשוע.

הנאשם המשיך בנסיעה, בידעו שהמנוח על מדרגת הטרקטור.

לאחר חילופי דברים ביניהם, ביקש המנוח לרדת מהטרקטור ולאחר נסיעה של כ-40 מטר, נשברה המדרגה עליה עמד והמנוח נפל מהטרקטור ונדרס על ידי הטרקטור.

כתוצאה מהתאונה נגרמו למנוח חבלות בחלקי גופו ודימום בראשו, המנוח הובהל לבית החולים במצב אנוש כשהוא מונשם.

המנוח נפטר כ-6 שעות לאחר התאונה, ביום 20.4.2020 בשעה 04:30.

על פי הנתען בכתב האישום, התאונה הקטלנית נגרמה בשל רשלנות הנאשם שהתבטאה בכך שהנאשם **המשיך בנהיגה** על אף שהמנוח עלה על הטרקטור בו נהג ולא עצר מיד כשעלה המנוח על הטרקטור, ובכך שנהג שלא כפי שנהג מן היישוב היה נוהג בנסיבות העניין.

3. בתשובתו לכתב האישום, כפר הנאשם במיוחס לו.

הנאשם הודה שנהג בטרקטור ושהמנוח עלה על הטרקטור עת היה בנסיעה, אך טען שזה לא היה לשם שעשוע. הנאשם טען שהוא זה שאמר למנוח לרדת מהטרקטור כי הוא לוקח את הטרקטור לשטיפה ולא המנוח הוא זה שביקש לרדת.

הנאשם ציין כי תוך כדי האטה לצורך עצירה נשברה המדרגה.

הנאשם הודה בתוצאות התאונה, קרי בכך שמותו של המנוח נגרם כתוצאה מהתאונה, אך כפר בכך שהתרשל ובכך שהתאונה נגרמה בשל רשלנותו.

לאור כפירת הנאשם, נשמעו הוכחות בתיק.

העובדות הרלוונטיות

4. המחלוקת העובדתית בין הצדדים הייתה מאוד מצומצמת, ובשל כך מרבית המסמכים הוגשו בהסכמה ונשמעו עדים בודדים.

מטעם המאשימה העידו השוטר מעיין חיים צברי (עד תביעה 1), הגב' תאיר מגידש, בת זוגו של המנוח (עדת תביעה 2), הבוחן טל חיים ברכה (עד תביעה 3) והשוטר אולס ירצ'וק (עד תביעה 4).

מטעם ההגנה העידו הנאשם (ע"ה 1), מר אריה חורי, בעליו של הטרקטור (עד הגנה 2), מר הראל חדד- חברו של המנוח (עד הגנה 3) ומר שליו ביתן, האחראי על תחזוקת הטרקטור (עד הגנה 4).

העובדות שאינן במחלוקת

5. המנוח קפץ על מדרגת הטרקטור עת הטרקטור היה בנסיעה.

ראו בעניין זה עדותה של ע"ת 2, הגב' תאיר מגדיש מיום 22.2.21 עמ' 9 ש' 5 לפרוטוקול:

"ש. אין מחלוקת לפי העדות שלך **שהמנוח מטפס על הטרקטור כשהטרקטור בנסיעה?**

ת. **נכון.**"

יצוין כי ע"ת 2 בחקירתה הנגדית העידה בתחילה כי הנאשם עצר את הטרקטור ואחרי כמה שניות שהמנוח עלה על הטרקטור הנאשם התחיל לנסוע באיטיות (עמ' 8 ש' 5, פרוטוקול מיום 22.2.2021), אך בהמשך כשהתבקשה להסביר את הסתירה בין עדותה בבית המשפט לבין הדברים שמסרה בהודעתה במשטרה, הסבירה שהנאשם עצר את הטרקטור כי המנוח אמר לו שלום ואז **לאחר שהנאשם התחיל לנסוע אז המנוח נתן תנופה ועלה על הטרקטור** (עמ' 8, ש' 22-21, 14, 16, פרוטוקול מיום 22.2.2021).

כאמור העדה הבהירה באופן חד משמעי שהמנוח טיפס על הטרקטור כאשר הטרקטור היה בנסיעה.

גם הבוחן (ע"ת 3) חזר ואישר שאין מחלוקת שהמנוח הוא זה שרץ וקפץ על הטרקטור תוך כדי שהטרקטור בתנועה (עמ' 22, ש' 15).

גם הנאשם העיד כאמור כי המנוח עלה על המדרגה כשהרכב היה בתנועה (עמ' 26 ש' 2 פרוטוקול מיום 11.4.21)

גם ב"כ המאשימה אישר זאת בסיכומיו (עמ' 38 ש' 6-7).

6. הטרקטור היה בנסיעה במהירות איטית

עדת תביעה 2 העידה שהטרקטור היה בנסיעה איטית (עמ' 8, ש' 5-6, עמ' 9 ש' 17-18).

עמוד 3

הבוחן, ע"ת 3 העיד שהמהירות בה נסע הטרקטור הייתה 10 קמ"ש (עמ' 12 ש' 25). לדבריו, המהירות הזו מתיישבת עם הילוך שני אשר המהירות בו נעה בין 8-13 קמ"ש (עמ' 12, ש' 28-29).

עד הגנה 3, הראל חדד, העיד שזכור לו בערפול שהטרקטור היה בנסיעה איטית והמנוח עלה על הטרקטור (עמ' 32, ש' 10).

הנאשם בהודעתו במשטרה העיד כי נהג בטרקטור במהירות של 10 קמ"ש (ת/13 ש' 20).

בעדותו בבית המשפט העיד שנהג בטרקטור בהילוך שני (עמ' 26 ש' 15 לפרוטוקול מיום 11.4.21), במהירות של 9-12 קמ"ש (עמ' 26, ש' 28, עמ' 27 ש' 35).

7. לטרקטור היתה מחוברת מרססת

הבוחן אישר שהטרקטור היה מחובר למרססת. (עמ' 20, ש' 25).

עד הגנה 4, שליו ביתן, העיד כי באותו יום הנאשם עבד עם הטרקטור בריסוס, מיכל הריסוס כולל 1,500 ליטר, המיכל מחובר לטרקטור בעזרת יצול שמשקלו 700-800 ק"ג. (עמ' 34, ש' 17-28).

הנאשם העיד שהטרקטור היה מחובר למרססת (עמ' 26 ש' 3).

ניתן להבחין במרססת גם בתיעוד שנקלט במצלמות האבטחה של המושב ביום האירוע (ת/10)

המרססת תועדה על ידי הבוחן בתמונות (ת/8).

8. הטרקטור היה חדש, בן חודשים ספורים בעת קרות התאונה

הבוחן אישר שהטרקטור היה חדש, לא זכר אם הוא משנת 2019 או משנת 2020. (עמ' 20, ש' 10).

עד הגנה 2, אריה חורי, בעליו של הטרקטור, העיד שהטרקטור חדש, שהיה בן חודשים בודדים ולא היו לו תקלות. (עמ' 30, ש' 19-22, ש' 36). לדבריו השוטר שחקר אותו אמר לו שבדרך כלל במקרים כאלה הטרקטור מוחזר, אבל לפי הרושם הראשוני אין שום רשלנות ולכן הוא השאיר את הטרקטור לבעליו (עמ' 31, ש' 3-7).

עד הגנה 4, שליו ביתן, העיד שהוא אחראי על תחזוקת הטרקטור (עמ' 35, ש' 25-31) העד סיפר על הטיפול השוטף שמבוצע בטרקטור, על הבדיקות שעובר הטרקטור. (עמ' 36, ש' 3-19) העד העיד כי הטרקטור היה בן 7-8 חודשים ביום האירוע (עמ' 34 ש' ש' 17).

9. המדרגה נשברה עת עמד עליה המנוח, וזה הדבר שגרם לנפילתו.

ראו בעניין זה את עדותו של הבוחן, ע"ת 3:

" המדרגה נשברה בזמן התאונה, אין פה ויכוח, אנחנו יודעים את זה, **אם המדרגה לא הייתה נשברת אז המנוח לא היה נופל** ולא היה סימן על הכביש של המדרגה. הסכמנו שבסבירות גבוהה מאוד היא נפלה". (עמ' 18, ש' 15-17)

הבוחן אישר כי **המנוח נפל אל מותו בגלל קריסת המדרגה** (עמ' 22, ש' 22).

גם ב"כ המאשימה בסיכומיו הסכים עם טענה זו (עמ' 38 ש' 11-13).

10. באשר לעיתוי של שבירת המדרגה - היחיד שנשאל על כך וסיפק תשובה בעניין זה הוא הנאשם עצמו אשר בהודעתו במשטרה סיפר: "אחרי כמה מטרים הוא אמר לי תאט אני ארד, **התחלתי להאט בסביבות 5-6 קמ"ש ואז המדרגה נשברה והוא החליק למטה**" (ת/15, ש' 25-26). על תיאור זה חזר גם בעדותו בבית המשפט (עמ' 25, ש' 26 - עמ' 26, ש' 4).

קרי, מעדות הנאשם עולה כי **המדרגה נשברה בשלב ההאטה**.

11. הגורם לשבירת המדרגה אינו ידוע ולא נבדק על ידי היחידה החוקרת.

עד תביעה 1 ציין שעם הגיעם למקום, הבוחן (ע"ת 3) פירק את הרגלית שעליה הייתה מחוברת המדרגה אך הטרקטור לא נתפס ומעבר לכך לא נעשו בדיקות בנוגע לטרקטור, לרגלית שפורקה או למדרגה שקרסה. (עמ' 5 ש' 11-36).

הבוחן, ע"ת 3, אישר שהוא חקר את בעל הטרקטור אך לא שאל אותו ולו שאלה אחת ביחס למצב הטרקטור ואם המדרגה הייתה פגועה עוד קודם לכן (עמ' 21, ש' 13-35).

הבוחן, במסקנותיו בדוח הבוחן **התעלם כליל מעובדת קריסת המדרגה**. כשנשאל מדוע התעלם לא ידע להשיב על השאלה, אך הוא הסכים שהיה מקום להתייחס לקריסת המדרגה (עמ' 14, ש' 17-23).

הבוחן חזר ואישר שהוא לא יודע את הסיבה בגללה קרסה המדרגה (עמ' 20, ש' 25-30).

12. האופן בו התנהלה החקירה בעניין המדרגה ובפרט האופן בו תועדו הפעולות שבוצעו, **ככל שבוצעו**, מותר תחושת אי נוחות רבה.

בעדות הבוחן בבית המשפט, העיד הבוחן על שורה ארוכה של פעולות חקירה שביצע, לכאורה, בקשר עם המדרגה, כשלאף אחת מפעולות אלו אין זכר ותייעוד בתיק החקירה, לא במזכרים שערך הבוחן, לא בדוח הבוחן ולא במסמכים נלווים לפעולות שבוצעו לכאורה, כגון: טופס שליחת מוצג, אישור מעבדה שקיבלה מוצג, שובר דואר וכו'.

רק ביום 29.12.2020, לאחר שהוגש כתב האישום ולאחר שכבר נשמעה כפירת הנאשם באשמה, לאור פניית ב"כ המאשימה, רשם הבוחן מזכר הבהרה בעניין הטיפול במדרגה (ת/12):

"המדרגה והבסיס שלה נשלחו למעבדת סימנים וחומרים וכי לאחר **מספר פעמים של שליחה למעבדה** לא התקבלה כל תוצאה וכי לא היה ניתן לתת תשובה אם נשברה מעמידה על המדרגה או נשברה ממכה או מעייפות החומר או מכל דבר אחר" (ההדגשות לא במקור - נ.ח.).

בחקירתו הנגדית סיפק הבוחן הסברים שחלקם אף סותרים את אשר כתב בת/12:

הבוחן אישר כי המדרגה והבסיס נשלחו למעבדת סימנים וחומרים, כי הוכן דף נלווה לבדיקה זאת (עמ' 15 ש' 31) אך במעבדה לא קיבלו את המוצג כי לא יכלו לבדוק אותו ומכיון שלא בוצעה בדיקה אין מסמך נלווה (עמ' 16 ש' 1-3).

בהמשך העיד הבוחן שהמוצג לא נשלח בדואר ולא עבר בין גורמים משטריים אלא הבוחן עצמו הגיע פיזית עם המוצג למטה הארצי ומי שקיבל אותו במטה הארצי אמר לו שלא יקבלו ממנו את המוצג כי הבדיקה שהוא מבקש כבר לא קיימת (עמ' 15, ש' 27-34, עמ' 16, ש' 1-35).

כשנשאל הבוחן מדוע במזכר ת/12 הוא רשם שהמוצג נשלח מספר פעמים הוא הסביר שבתחילה ארז את המוצג באריזת קרטון, סירבו לקבל את האריזה למשלוח בדואר המשטרי, אחר כך ארז אותה עוד פעם, הפעם בקופסת פלסטיק ושוב לא רצו לקחת אותה בדואר ולכן הוא לקח בעצמו את המוצג (עמ' 17, ש' 5-10). לדבריו, הדבר נבע מכך שהמוצג מורכב משני חלקים, החלק האחד הוא בסיס של מדרגה והחלק השני זה המדרגה ואם היה שולח אותם בנפרד זה היה מתקבל בזמנים שונים. (עמ' 17, ש' 11-36).

הסברים מעוררי תמיהה.

עוד ציין שבמזכר ת/12, עת כתב שהמדרגה והבסיס "נשלחו", הוא התכוון שהם נשלחו, הוא לא התכוון שהם הגיעו ליעד (עמ' 17, ש' 35).

הבוחן העיד שלאחר שהתיק כבר הועבר לפרקליטות הוא ניסה לבדוק עם עוד מעבדות לגבי המדרגה (עמ' 15, ש' 1-2). לדבריו הבדיקה היתה טלפונית בלבד ולכן אין צורך בתיעוד פעולת חקירה זו: "לא נשלחה המדרגה, לבדוק טלפונית מול מעבדות, לכן לא צריך לציין, אין תוצאה אין כלום" (עמ' 15, ש' 7-8).

כשנשאל עם מי הוא דיבר בטלפון ולאיזה גורמים שלח את המדרגה הוא השיב: "דיברתי עם גופים תוך משטרהיים שקשורים למז"פ על מנת להעשיר את הידע שלי וגם לדעת לעתיד איזה בדיקות אפשר או איזה בדיקות אי אפשר לעשות, חלק מזה זה תוך כדי קורסים והשתלמויות שעברתי, הביאו מומחי מז"פ ואני שאלתי, מומחים מטעם המשטרה (עמ' 15, ש' 16-18).

העד חזר ואישר כי הפעולות הללו לא זכו לתיעוד בתיק, העד אישר שלא יודע למי התקשר ומתי. (עמ' 15, ש' 19-26).

כאמור, כל התיאור המפורט לעיל לא הוזכר ולו ברמז בתיק החקירה, לא ניסיונות השליחה של המוצג, לא הביקור במעבדה, לא תשובת המעבדה. לא שיחות ההתייעצות שנעשו עם גורמים שונים ולא התשובות שניתנו, אלא רק התייחסות מינורית במזכר ת/12, מזכר שנרשם בדיעבד, לאחר שנשמעה כפירת הנאשם.

13. הבוחן סיפק תיאור חיצוני בנוגע למצבה של המדרגה. לדבריו יש עליה שריטות, החיבור הימני נראה עקום, כנראה המדרגה קיבלה מכה קודם לכן, בסבירות גבוהה היה שבר עוד קודם לכן לפני התאונה ושבר נוסף שנגרם בעת התאונה (עמ' 21, ש' 3-12). המדרגה תועדה בתמונות (ת/8).

על אף שהבוחן התרשם כי המדרגה קיבלה מכה קודמת וכי היה שבר קודם, הבוחן לא חקר בעניין זה, לא את בעליו של הטרקטור, לא את האחראי על תחזוקתו ולא אף אדם אחר.

המדרגה נותרה ללא כל בדיקה. הגורם לשבירתה אינו ידוע.

העובדות שבמחלוקת

14. הנאשם המשיך בניסיעה כ- 12 שניות, מרחק של כ- 40 מטרים מרגע עליית המנוח על המדרגה ועד לקריסת המדרגה.

המחלוקת העובדתית העיקרית שקיימת בתיק זה נעוצה בשאלת המרחק והזמן שנהג הנאשם בטרקטור מרגע שהמנוח קפץ על הטרקטור ועד לשבירת המדרגה.

אין מחלוקת שהנאשם המשיך בנהיגה במשך מספר שניות מרגע עליית המנוח על מדרגת הטרקטור, והתקדם מספר מטרים. המחלוקת היא ביחס לזמן ולמרחק שנמשכה נסיעה זו.

עד הגנה 3, הראל חדד, העיד כי תוך שניות ראה את המנוח על הרצפה (עמ' 32, ש' 14).

עיקר הנתונים בעניין המרחק שנסע הטרקטור כשהמנוח עומד על המדרגה נעוצים בדבריו של הנאשם עצמו ובדברים שמסר לשוטרים בסמוך לאחר האירוע.

בדוח הפעולה שערך השוטר אורן בן דריים (ת/23) ואשר הוגש בהסכמה, ציין השוטר כי תישאל את הנאשם בזירת האירוע והנאשם סיפר לו שלאחר שהמנוח עלה על הטרקטור הוא נסע עוד כ-50 מטר ואז המדרגה נשברה.

הנאשם הכחיש שאמר לשוטר בן דריים שנסע כ-50 מטר עד לקרות התאונה (עמ' 27, ש' 26), אך כאמור, דוח הפעולה של השוטר הוגש בהסכמה.

הנאשם בהודעתו במשטרה (ת/13, ש' 67) ציין כי נסע מרחק של 45 מטר לערך כשהמנוח היה על הטרקטור.

הבוחן העיד כי הטרקטור נסע בערך כ-40 מטר ופרק זמן של כ-12 שניות (עמ' 22, ש' 19-16). כך גם ציין הבוחן במסקנותיו בדוח הבוחן (ת/3 סעיף 14ב) הגם שאין הסבר בדוח הבוחן על סמך מה נקבע המרחק הנ"ל.

בסקיצת שחזור הובלה והצבעה (ת/7) ציין הבוחן, על פי הצבעת הנאשם, את מקום עליית המנוח לטרקטור ואת מקום הדריסה, כשבניהם מרחק של 24.8 מטר. השחזור תועד בסרטון (ת/18).

לגרסת הנאשם, כפי שהעיד בבית המשפט, מדובר בנסיעה של 10-15 מטר מהרגע שהמנוח עלה על הטרקטור ועד נפילתו (עמ' 26, ש' 28).

הנאשם לא ידע להסביר מדוע במענה לכתב האישום אישר שנסע 40 מטר לאחר שהמנוח עלה על הטרקטור (עמ' 27, ש' 33).

15. אין מחלוקת שבעת האירוע הנאשם העריך כי מרחק הנסיעה עמד על 40-50 מטר וכי הערכה זו הצטמצמה בעדותו בביהמ"ש.

לאור מכלול העדויות, לרבות אלו שהוגשו בהסכמה, שוכנעתי כי הנסיעה נמשכה בסביבות 12 שניות, על פני 40 מטרים לערך, ולא כפי שניסה הנאשם לצמצם את הדברים בעדותו בבית המשפט.

כך או כך, גם אם מדובר במרחק קצר יותר, אין מחלוקת שהנאשם לא לחץ על דוושת הבלם ולא פעל לעצירה מיידית מרגע שהמנוח קפץ על מדרגת הטרקטור אלא השתהה בעניין זה במשך מספר שניות.

16. ואף על פי כן, ההכרעה בשאלה אם הנאשם נסע 15 מ' או 50 מ' כשהמנוח על המדרגה, אין בה כדי להשפיע על התוצאה הסופית בתיק זה, כמו גם ההכרעה בשאלה אם הנסיעה ארכה 2-3 שניות או 12 שניות. והכל, כפי שיפורט בהמשך.

17. לא נעלם מעיני כי בהודעתו במשטרה אמר הנאשם כי עלייתו של המנוח על המדרגה היתה לשם שעשוע "בצחוקים כזה" (ת/13 ש' 8,21,25) ובבית המשפט שלל זאת, אף לא נעלם מעיני כי בהודעתו הראשונה במשטרה טען הנאשם כי המנוח ביקש ממנו לעצור את הטרקטור (ת/13 ש' 21-22) בעוד בהודעתו השנייה ובבית המשפט העיד כי הוא זה שביקש מהנאשם לרדת (ת/15 ש' 45, 49) (עמ' 28 ש' 5-6 לפרוטוקול).

בעניין זה הבוחן, ע"ת 3 אישר שאין עדויות שסותרות את טענת הנאשם כי הוא זה שביקש מהמנוח לרדת מהטרקטור (עמ' 13, ש' 25).

פערים אלו בגרסאות הנאשם, אשר נועדו לכאורה כדי לצמצם את מידת רשלנותו, אינם בלב הסוגיה שבמחלוקת ואינם דרושים הכרעה.

סיכום הפרק העובדתי:

18. הנאשם נהג בטרקטור במהירות איטית של כ- 10-12 קמ"ש בהילוך שני, כאשר לטרקטור בחלקו האחורי מחוברת מרססת.

תוך כדי נסיעה המנוח עלה על מדרגת הטרקטור.

הנאשם הבחין במנוח, המשיך מספר שניות בנסיעה, כ- 12 שניות לערך (הגם שיכול וזמן קצר יותר) ותוך כדי האטה לצורך עצירה, על מנת לאפשר למנוח לרדת מהטרקטור נשברה המדרגה עליה עמד המנוח, המנוח נפל ונדרס על ידי הטרקטור ותוך שעות ספורות מת מפצעיו.

הטרקטור בו נהג הנאשם אינו בבעלותו, הוא עבד עם הטרקטור בריסוס והיה בדרך לשטיפתו עת התרחשה התאונה. הטרקטור חדש יחסית, היה בן חודשים ספורים בעת התאונה, הטרקטור מתוחזק על ידי בעליו באופן שוטף.

סיבת קריסת המדרגה לא נבדקה ואינה ידועה.

המטריה המשפטית:

החקיקה הרלוונטית

19. סעיף 304 לחוק העונשין, התשל"ז 1977 מגדיר את העבירה של גרימת מוות ברשלנות:

304 "הגורם ברשלנות למותו של אדם, דינו- מאסר שלוש שנים"

סעיף 64 לפקודת התעבורה, מגדיר את המקרה הספציפי של גרימת מוות ברשלנות תוך שימוש ברכב:

64 "העובר עבירה לפי סעיף 304 לחוק העונשין, תשל"ז 1977, תוך שימוש ברכב, דינו - מאסר שלוש שנים ולא פחות משישה חודשים; ..."

סעיף 309(5) לחוק העונשין קובע:

309. בכל אחד מן המקרים המנויים להלן יראו אדם כאילו גרם למותו של אדם אחר, אף אם מעשהו או מחדלו לא היו הגורם התכוף ולא היו הגורם היחיד למותו של האחר:

(5) מעשהו או מחדלו לא היה גורם מוות, אילולא נצטרף עמו מעשה או מחדל של האדם שנהרג או של אדם אחר."

חובותיו של נהג כלפי נוסע ברכב, כמו גם חובותיו של הנוסע הוסדרו בתקנות 79-82 לתקנות התעבורה, תשכ"א 1961 (להלן - "תקנות התעבורה") שעניינן הסעת נוסעים והובלת מטען.

תקנה 79 לתקנות התעבורה קובעת:

79 מיום 1.7.1970

תק' (מס' 3) תש"ל-1970

ק"ת תש"ל מס' 2501 מיום 1.1.1970 עמ' 718

(א) לא יסע אדם ברכב - פרט לאופנוע, תלת אופנוע, אופניים או תלת-אופן -

והנוהג בו לא יניח לאדם לנסוע בו, אלא **כשגופו כולו בפנים הרכב ובמצב המבטיח את שלומו.**

(ב) הנוהג רכב לא יסיע אותו ולא ימשיך בהסעתו, אלא אם דלתותיו סגורות וננקטו כל

שאר אמצעי הזהירות להבטחת שלומו של נוסע ושל כל אדם הנמצא בסמוך לרכב.

מיום 1.7.1970

תק' (מס' 3) תש"ל-1970

ק"ת תש"ל מס' 2501 מיום 1.1.1970 עמ' 718

הוספת תקנה 79

מיום 3.12.2014

תק' תשע"ה-2014

ק"ת תשע"ה מס' 7450 מיום 3.12.2014 עמ' 334

תקנה 81 לתקנות קובעת:

81. לא יעלה לרכב אדם, למעט הנוהג, ולא ירד ממנו ולא יניח הנהג או ממונה על הרכב

לעלות אליו או לרדת ממנו, אלא -

(1) **כשהרכב עומד;**

(2) מצדו הימני של הרכב כשהוא עומד בצד ימין של הדרך;

(3) מצדו השמאלי של הרכב כשהוא עומד כדין מצד שמאל של הדרך; אולם מי

שיושב לצד הנהג רשאי לצאת מצדו הימני של הרכב, לאחר שנקט באמצעי

הזהירות הדרושים;

(4) במקום המיועד לעליה ולירידה, אם יש ברכב מקום כזה.

מיום 1.7.1970 **תק' (מס' 3) תש"ל-1970** ק"ת תש"ל מס' 2501 מיום 1.1.1970 עמ' 718

הפסיקה הרלוונטית

20. לצורך הוכחת העבירה של גרימת מוות ברשלנות, יש לבחון את התקיימות יסודות עוולת הרשלנות בניזקין, קרי: חובת זהירות (מושגית וקונקרטית), הפרת חובת הזהירות- התרשלנות, נזק וקשר סיבתי בין ההתרשלנות לנזק. ראו ע"פ 35/52 **רוטנשטרייך נ' היועץ המשפטי**, (12.2.53); ע"פ 47/56 **מלכה נ' היועץ המשפטי** (24.10.56); ע"פ 119/93 **ג'ייסון לורנס נ' מדינת ישראל**, (30.6.94); ע"פ 186/80 **זיו יערי ואח' נ' מדינת ישראל**, (21.9.80).

21. במישור הפלילי יש להחמיר בקביעת רמת הזהירות הנדרשת, כמו גם במידת הסטייה ממנה ביחס למקובל בעוולת הרשלנות במישור האזרחי.

ראו בעניין זה את דברי בית המשפט העליון ברע"פ 1007/05 מדינת ישראל נ' בוחבוט (1.9.08):

"במישור הפלילי, יש להחמיר בקביעת רמת הזהירות הנדרשת, כמו גם במידת הסטייה ממנה, ביחס למקובל בעוולת הרשלנות במישור האזרחי.

.... אף שמושגי יסוד מדין הרשלנות האזרחי מנחים לצורך קביעת היקף החובה והסטייה ממנה

במישור הפלילי, הערכים המוגנים בשני המישורים אינם זהים, ...השוני העיקרי, בין רמת הזהירות הגבוהה הנדרשת בתחום הפלילי ביחס לזו הנדרשת במישור האזרחי קשור במידת הסטיגמה המוסרית הנלווית להרשעת אדם בפלילים, שאינה אופיינית למישור האזרחי.

... לטעם זה נלווית גם ההכרה כי עבירות הרשלנות בפלילים הן חריג לכלל לפיו הרשעת אדם בפלילים מחייבת קיומה של מחשבה פלילית, הנעדרת במצב של רשלנות. אופייה של הרשלנות כחריג לאחריות בפלילים, וחולשת היסוד הנפשי האופיינית לעבירה זו מחייבים כי היא תתבסס על יסוד מוצק בתחום העובדתי-אובייקטיבי" (ההדגשות לא במקור - נ.ח.).

22. באשר לקשר הסיבתי בין ההתרשלות לנזק: ראו דברי בית המשפט העליון בע"פ 10023/06 טואלבו נ' מדינת ישראל, (9.12.2009):

"תנאי בלתו אין להרשעת נאשם בעבירת המתה הוא קיומו של קשר סיבתי בין מעשיו לבין תוצאת המוות. הפסיקה קבעה כי **הקשר הסיבתי בעל שני רבדים: העובדתי והמשפטי**. העובדתי - כשמו כן הוא - בדיקה היסטורית. המשפטי - נורמטיבי: קביעת מדיניות משפטית מתי, או ליתר דיוק עד לאיזה גבול, יהא אדם אחראי לקשר העובדתי שלו לאירוע מסוים. כדי להמחיש את העניין אצביע על דוגמת קצה: הרי, בלא לידת הרוצח - לא היה מתרחש הרצח. אך, כמובן שאין להאשים את הוריו במעשיו הפליליים. הפסיקה הגדירה את הקשר הסיבתי העובדתי באופן הבא: "בבוחנו את דבר קיומו של קשר סיבתי עובדתי על בית-המשפט לקבוע אם ההתנהגות נשוא האישום מהווה סיבה פיזית הכרחית בשרשרת הסיבתית שהסתיימה בתוצאה הטראגית" (ע"פ 4230/99 אבו ג'אנם נ' מדינת ישראל פ"ד נו (1) 34, 42). **מבחן של "הסיבה בלעדית אין". הקשר הסיבתי המשפטי שזור במבחן הצפיות**. ... הקשר הסיבתי המשפטי "כולל צפייה של התוצאה. ככלל, די בהתקיימו של יסוד זה ולכן גם אם התוצאה הצפויה התרחשה באופן שונה מהצפוי, אין בכך כדי לנתק את הקשר הסיבתי" (ע"פ 5870/01 חסין נ' מדינת ישראל פ"ד נז(1) 221, 232). ... בבוא השיטה המשפטית לתחום גבול **לקשר סיבתי משפטי** עוסקת היא בקביעה נורמטיבית. **הפסיקה, כפי שהובאה לעיל, קובעת כי המבחן להצבת הגבול הוא מבחן הצפיות**. המבחן הוא אובייקטיבי. .. כפי שקבעה הפסיקה **"אין צורך לצפות את דרך ההשתלשלות לקראת התוצאה ובלבד שזו לא תהיה חריגה ביותר"** (ראו עניין חסין, שם). הסיבתיות אינה מתקיימת כהבניה תיאורטית או כניסוי מבוקר. היא כתובה על דף החיים. על כן, לעתים יהיו לתוצאה מספר גורמים ולא גורם אחד בלבד. ...

ראו גם ע"פ 10715/08 ולס נ' מדינת ישראל, פסקה 29 לפסק דינו של כב' השופט א' לוי (טרם פורסם, [פורסם בנבו], 1.9.2009); פרופ' ש' ז' פלר, "מהות הגורם המתערב הזר והשלכותיו על הקשר הסיבתי" משפטים ו (תשל"ה-ל"ו) 30-72.

כדי ש'גורם זר מתערב ינתק את הקשר הסיבתי צריך שיתקיים אירוע בלתי צפוי בעיניו של האדם הסביר. ככל שהיה על אדם סביר לצפות את מעורבות הגורם הזר, הקשר הסיבתי לא ינתק אלא יעמוד בעינו. (ראו ע"פ 482/83 מדינת ישראל נ' סלים יוסף סעיד, (31.5.84); ע"פ 402/75 אלגביש נ' מדינת ישראל, (5.4.76)).

ראו גם פסיקת בית המשפט העליון בע"פ (עליון) 140/10 פיסל חלילה ואח' נ' מדינת ישראל (10.3.11). שם הורשעו גם מערער 1 אשר נהג ברשלנות ברכב, וגם מערערים 2-4 שהיו אחראים על תחזוקת הרכב ובשל התנהלותם הרשלנית מערכת הבלמים לא היתה תקינה. בית המשפט קבע כעובדה כי בשל היות מערער 1 הנהג הקבוע ברכב, ידע, או צריך היה לדעת על הבעיה במערכת הבלמים. כל אחד מהמערערים טען כי רשלנותו של האחר מנתקת את הקשר הסיבתי. בית המשפט העליון דחה את הערעור וקבע:

"אין לקבל את הטענה בדבר ניתוק הקשר הסיבתי, לא מצד המערער 1 ולא מצד המערערים 2-4. כידוע, אין רשלנותו של אחד בהכרח מבטלת את הקשר הסיבתי לתוצאות רשלנותו של האחר, אם הגורם הרשלני הראשוני יכול היה לחזות מראש את מעשה הרשלנות השני ... המערער 1 יכול וצריך היה לחזות כי על רקע הטיפול שאינו כדין ברכב, עשויה נהיגתו להוביל לתוצאה הרת האסון. מאידך, המערערים 2-4 צריכים היו לצפות את האפשרות של נהיגה רשלנית מצד כל מי שינהג ברכב, ועל כן נהיגתו של המערער 1 אינה מהווה "גורם מתערב זר" כפי שטענו. דרך התרחשות התוצאה הרת האסון היתה צפויה גם למערער 1 וגם למערערים 2-4: ... כך או כך, הפעולה המזיקה הראשונה של טיפול ברכב שלא על פי דין, שהובילה להתגבשות הפגמים במערכת הבלמים, המשיכה לפעול את פעולתה (אי תקינות הבלמים), עת נהג המערער 1 ברשלנות. .."

23. ראו גם ע"פ (עליון) 467/09 **זילברמן נ' מדינת ישראל (2.2.10)**. לרשלנות המערער חבר כשל במעקה בטיחות. (מעקה הבטיחות שם לא הסתיים ב"מגלש" לעבר המדרכה כנדרש, ולטענת המערער פגם זה במעקה היווה את הגורם הישיר והבלעדי לתוצאה הקטלנית). בית המשפט העליון קבע כי מעשיו של המערער היוו מספר עבירות המצטרפות לכדי מסוכנות כפולה ומכופלת, אשר כל בר דעת היה מבין את הפוטנציאל הקטלני הגלום בהן, וכי:

"התערבותו של הכשל במעקה אין בה כדי לשנות מצפיותה של התוצאה הקטלנית ולנתק את הקשר הסיבתי בינה ובין מעשי המערער. אמנם אין להמעיט מחומרתו של כשל זה, ויש לצפות כי האחראים לו נתנו על כך את הדין. אולם אין בכך כדי לשנות מהיותה של התוצאה תולדה ישירה של מעשי המערער, אשר אלמלא הם לא היתה תוצאה זו מתרחשת. בדומה אין בכך כדי לשנות מקביעה נורמטיבית לפיה מותו של המנוח הינו תוצאה צפויה של נהיגתו הפרועה והעבריינית של המערער."

24. ראו גם ע"פ 84/85 **ליכטנשטיין נ' מדינת ישראל (13.7.86)**.

המערער שם נהג במהירות העולה באופן משמעותי על 125 קמ"ש במקום בו המהירות המירבית המותרת היא 90 קמ"ש, תוך כדי נהיגה נגרם תקר באחד הגלגלים והוא התפוצץ והמערער איבד שליטה על רכבו, הרכב סטה ממסלולו, התהפך והנוסעת נהרגה. בית המשפט קבע כי אילו המערער לא היה נוהג במהירות כה גבוהה, יכול היה להשתלט על הרכב והתוצאה הקטלנית היתה נמנעת. בית המשפט העליון קבע כי:

"מבחינת הקשר הסיבתי בין האירוע לבין התוצאה, חברו בנסיבות העניין שני גורמים בלתי תלויים זה בזה, שכל אחד מהם הוא גורם-בלעדי-אין לתאונה, וכל אחד מהם לא היה גורם לתאונה לבדו, אלמלא הצטרף אליו גם הגורם השני. המהירות המופרזת הכשירה את הקרקע ויצרה את הרקע לקרות התאונה, התקר וההתפוצצות שבאה בעקבותיה הם שהיו הגורם הישיר לתאונה. התוצאה

לא הייתה קורית לולא המהירות. היא לא הייתה קורית אלמלא התקר... משנקבע, כי התנהגות המערער הייתה אחד הגורמים לתאונה, נתקיים בה הקשר הסיבתי העובדתי; אין זה משנה שהתנהגותו הייתה רק אחד הגורמים, כל עוד היה זה גורם הכרחי, שבלעדיו לא הייתה התאונה קורית... **העובדה, שהגורם הספציפי המיידית והישיר לתוצאה הצפויה הוא עצמו בלתי צפוי, אינה משנה, כל עוד גורם זה הוא בתחום הסכנה הצפויה....כאשר חובת הזהירות נועדה למנוע את הנזק העלול להיגרם כתוצאה מאירוע או מסוג אירועים מסוים, כאשר נורמת ההתנהגות הסבירה הוטלה כדי לקדם את הסכנה הצפויה מהם, דווקא אז, בקרות אותו אירוע שרואים בו גורם זר מתערב, רואים וממשיכים לראות במי שמפר אותה חובת זהירות ואותה נורמת התנהגות את האחראי לנזק, אחרת תתרוקן חובת הזהירות מתוכנה.... המערער התרשל בכך שיצר מצבטעון סכנה. גיבושה של התוצאה התהווה והתממש על רקע מצב מסוכן זה, על-ידי גורם זר - התקר בגלגל. אך היה זה רק מימושה של סכנה, שבעטיה חלה על המערער חובת הזהירות. סכנה זו (להבדיל מהאופן שבו תתממש) יכול היה וחייב היה המערער, כנהג סביר, לצפות. הוא אינו פטור לכן מאחריות, בשל כך שהסיבה המיידית והישירה לתאונה הייתה של הגורם הזר." (ההדגשות לא במקור - נ.ח.).**

לשאלת קיומו של "גורם זר מתערב" שביכולתו לנתק קשר סיבתי משפטי בתאונת דרכים ראו גם ע"פ 6026/11 טמטאווני נ' מדינת ישראל, פסקה 39 (24.8.2015); ע"פ 8827/01 שטרייזנט נ' מדינת ישראל (13.7.03).

25. המחבר מיכאל כהן, במאמרו "הכל צפוי - והרשות נתונה? הסיבתיות המשפטית בפלילים, בין זיקה למדיניות" מחקרי משפט לג, התשפ"א 2021, מספק כלי עזר לניתוח סוגיית הקשר הסיבתי המשפטי. כך לדבריו:

"קשר עובדתי בין התנהגות הנאשם לתוצאה אינו תנאי מספיק לשם הטלת אחריות פלילית כלפי התוצאה. זו תלויה גם ב"קשר סיבתי משפטי" בין התנהגות הנאשם לתוצאה... הקשר הסיבתי המשפטי פירושו זיקה נורמטיבית בין התנהגותו של נאשם לתוצאה שנגרמה. לפעמים התוצאה נגרמת בעקבות תרומה של כמה גורמים, וביניהם הנאשם. במקרים כאלה עשויה להתעורר השאלה אם הזיקה הנורמטיבית בין התנהגות הנאשם לתוצאה חזקה מספיק כדי לבסס את אחריותו הפלילית לה... **הסיבתיות המשפטית הפלילית נועדה אפוא לתחום את גבולות האחריות הפלילית.**

באופן מסורתי נעשתה תחימה זו אגב התמודדות עם שתי בעיות מרכזיות, שניתן לכנותן "בעיית התוצאה המקרית" ו"בעיית הזיקה השולית"...

אפשר להגדיר **תוצאה מקרית** כתוצאה שאינה נגרמת על פי רוב ולפי מהלכם הטבעי והרגיל של הדברים, וקשה מאוד לצפותה מראש.

... הקשר הסיבתי המשפטי נקבע גם לפי מידת היכולת לצפות מראש את התרחשות התוצאה, ולפחות במקרים שבהם ברור שמדובר בהתרחשות מקרית וחריגה באורח קיצוני, הדין הוא שאין קשר סיבתי בין התנהגותו של הנאשם לתוצאה שנגרמה.

ההצדקה לפטור מאחריות בגין תוצאות שאינן ניתנות לצפייה באופן סביר נעוצה בשיקולים של אשם ויעילות....

בעיית הזיקה השולית יחודית למקרים שבהם תורמים להתרחשות התוצאה כמה גורמים....

לעתים כל אחד מהגורמים שתרמו לתוצאה פועל באופן עצמאי ומקיים בהתנהגותו את כל יסודות העבירה. במקרים אלה ניתן לשאול אם הזיקה בין התנהגותו של הנאשם לתוצאה חזקה מספיק כדי לייחס לו את האחריות לה.

אפשר למנות כמה **סוגים מרכזיים של שיקולי זיקה** שעשויים להיות רלוונטיים להכרעתה של הזיקה השולית:

היסוד הנפשי של הנאשם ושל הגורמים הנוספים...

מעשה או מחדל. ניסוח קרוב הוא יצירת סיכון או אפשרות סיכון...

מידת התרומה העובדתית או הפוטנציאלית לסכנה...

מידת האוטונומיה של הגורם הזר...

רמת הציפיות של התוצאה....

פתרון בעיית הזיקה השולית תלוי בהכרעות נורמטיביות שאינן פשוטות, שכן **שאלות של זיקה נובעות במישור מהנחות יסוד מוסריות ומשפטיות**...ההכרעות בסוגיות אלה אינן רק פרי ניתוח אנליטי או כלכלי. הן מבוססות גם על הנחות היסוד המוסריות והמשפטיות של הנשאל....

נקודת המוצא של הדין היא שאשמתו המוסרית של נאשם תלויה גם במידת הזיקה בין מעשיו לתוצאה שנגרמה. ככל שאדם תורם יותר לתוצאה הפלילית, כך גדלה אחריותו המוסרית כלפיה. הקשר בין מידת הזיקה למידת האחריות המוסרית נטוע באינטואיציה בסיסית וזוהי גם עמדה מקובלת בספרות הפילוסופית".

מהכלל אל הפרט

26. בעניינו כאמור, המנוח קפץ על מדרגת הטרקטור בעוד הטרקטור בנסיעה, הנאשם המשיך בנסיעה כ-12 שניות ובמהלך הבלימה קרסה לפתע מדרגת הטרקטור מסיבה שאינה ידועה ושלא נבדקה, והמנוח נפל ונדרס על ידי הטרקטור.

האם הנאשם התרשל?

27. כפי שקבעתי בפרק העובדתי, הנאשם המשיך בנסיעה כ- 12 שניות (ואולי קצת פחות) כשהמנוח עומד על מדרגת הטרקטור במצב שאינו מבטיח את שלומו של המנוח.

הנאשם לא ידע להסביר מדוע המשיך בנסיעה לאחר שהמנוח עלה על המדרגה. (עמ' 28, ש' 10).

ע"ה 4 שליו ביתן העיד כי לא ניתן לעצור את הטרקטור בבת אחת שכן המיכל של הריסוס יכול להישבר ולהתנתק ולכן את פעולות ההיגוי מבצעים בעדינות (עמ' 35, ש' 9-12).

גם הנאשם עצמו העיד כי "אי אפשר להאט בבום כי יש מרסס מאחורה" (עמ' 26 ש' 3 לפרוטוקול).

ועם זאת כאמור, הנאשם עצמו לא טען בשום שלב כי העיכוב בעצירה נבע מהצורך לבלום בלימה איטית ועדינה, אלא אישר כי החל את הליך הבלימה לאחר מספר שניות: "הוא רץ וקפץ לי למדרגה והופתעתי שזה קרה והמשכתי כמה מטרים וכשהתחלתי להאט... ואז נשברה המדרגה" (עמ' 26 ש' 2-3).

על כן אינני מקבלת את הטענה שנרמזה, הגם שלא נטענה באופן מפורש, כי המשך הנסיעה היה לצורך בלימה איטית ועדינה.

28. אין מחלוקת כאמור שהנאשם הפר במשך מספר שניות את הוראת תקנה 79(א) לתקנות התעבורה, בכך שהמשיך בנסיעה כשהמנוח עומד על מדרגת הטרקטור.

עם זאת, לא כל הפרת הוראה חוקית מלמדת בהכרח על רשלנות.

ראו בעניין זה ע"פ 84/85 **ליכטנשטיין נ' מדינת ישראל** (13.7.86) שם נקבע כי הדבר תלוי במכלול הנסיבות של אותה ההפרה.

ראו גם ע"א 335/80 **מוני בריגה נ' מוחמד בן מחמוד מוסטפה**, (5.7.82) שם אמר כב' השופט בך, בעמ' 41 :

"ייתכנו מקרים, בהם יכול בית המשפט להגיע למסקנה, שלמרות הפרת התקנה על-ידי הנתבע או הנאשם, אין אלה, בנסיבות המיוחדות של המקרה, אחראים ברשלנות. למשל, כאשר האדם הסבירלא יכול היה ולא חייב היה לצפות, שהמעשה או המחדל עלולים לגרום נזק כלשהו".

29. מקרה דומה בו עמד אדם על מדרגה ונפל במהלך נסיעה נידון ברע"פ 2550/05 ערן שפירא נ' מדינת ישראל (19.4.05), אלא ששם הנוסע לא נפגע עקב נפילה שנבעה משבר במדרגה, כפי שקרה בנסיבות שבפניי, אלא עקב נפילה כתוצאה מנהיגה רשלנית של המבקש.

שם קבע בית המשפט העליון את הדברים הבאים:

" יצוין כי העבירה של הסעת נוסע ... מחוץ למכונית נזכרת ספציפית בכתב האישום בהקשר לרשלנות (סעיף 62(2) לפקודת התעבורה [נוסח חדש] ... וזו שונה מתקנה 79 לתקנות התעבורה תשכ"א-1961, שאליה נדרש בא-כוח המבקש ואשר לגביה נקבע קנס. המבקש ציין .. כי "היה נוסע על המדרגה.... החרקות נוצרו כי איבדתי שליטה...ובגלל שלא הייתי רגיל לגודל של האוטו ולא חישבתי נכון את הסיבוב, האוטו החליק...". היתה איפוא רשלנות בנסיעה עצמה... הנוסע שהיה מחוץ לרכב "על המדרגה בצד שמאל, ליד החלון מאחורי, ושחזר במוטות הגגון של הרכב",

עמוד 16

היה מטבע הדברים בסכנה של נפילה לאורך נסיעה זו. החומרה בנסיעה היתה כפולה; עצם הנסיעה כשאדם מצוי מחוץ לרכב, והנהיגה הרשלנית. גם אם את תקנה 79 יש לפרש וליישם לפי תכליתה, ואדם המצוי כל כולו מחוץ לרכב, עומד על מדרגות ואוחז במוטות בשעת נסיעה - מצוי בסיכון שאינו מתמצה בקנס, ועבירה זו מצטרפת, כאמור, לרשלנות. ... **הקשר הסיבתי הנטען בכתב האישום באשר לרשלנות ... כולל שני מרכיבים, סטיה מנתיב הנסיעה באורח הגורם סיכון והסעה מחוץ לרכב...**" (ההדגשות שלי - נ.ח.).

במקרה שבפניי הנאשם לא נהג בצורה פרועה, לא נהג במהירות מופרזת, לא השתמש בטלפון תוך כדי נסיעה (עדות הבוחן ע"ת 3 עמ' 11 ש' 4-5 בפרוטוקול מיום 22.2.21) ולא נהג באופן מסוכן אחר כפי שמתואר בפסיקה שלעיל, ועל כן בעניינו של הנאשם התנהלותו הלא תקינה נעוצה אך ורק בעצם העובדה שהמשיך בנסיעה בעוד המנוח עומד על המדרגה.

30. כאמור, בנסיבות שבפניי אין מדובר בנסיעה ממושכת, במהירות גבוהה, תוך השתוללות בדרכים, אלא בנסיעה קצרה, שנמשכה שניות, במהירות איטית, ועם זאת במהלך אותה נסיעה המנוח נפל ונדרס, קרי התממשה הסכנה שאותה ביקש המחוקק למנוע באמצעות אותה התקנה, הגם שהסכנה התממשה בדרך חריגה של קריסת המדרגה.

על כן במכלול הנתונים שבפניי אני קובעת כי הנאשם התרשל באותה נסיעה קצרה, ועם זאת בשים לב למכלול מאפייניה של אותה הנסיעה, הרשלנות היא ברף הנמוך.

גם ב"כ הנאשם בסיכומיו הסכים כי ניתן לומר שהנאשם התרשל במהלך אותה נסיעה קצרה כשהמנוח עומד על המדרגה (עמ' 43, ש' 23).

האם הוכח קשר סיבתי עובדתי בין הרשלנות לבין התוצאה הטרגית?

31. כפי שצוטט לעיל, הפסיקה הגדירה את הקשר הסיבתי העובדתי באופן שההתנהגות הרשלנית צריכה להיות "סיבה פיזית הכרחית בשרשרת הסיבתית שהסתיימה בתוצאה הטראגית" (ע"פ 4230/99 אבו ג'אנם נ' מדינת ישראל פ"ד נו 34(1), 42).

קרי מבחן של "הסיבה בלעדית אין".

בפרשה שבפניי, כמתואר לעיל, התיאור העובדתי של התאונה מורכב משלושה שלבים. האחד, עליית המנוח על המדרגה בזמן נסיעה, השני - המשך הנסיעה על ידי הנאשם, והשלישי - קריסת המדרגה.

להלן אבדוק ביחס לכל אחד מהגורמים אם הוא סיבה פיזית הכרחית בשרשרת הסיבתית, קרי אם מתקיים בעניינו

המבחן: "הסיבה בלעדית אין".

קריסת המדרגה היא "סיבה שבלעדית אין"

32. באשר לקריסת המדרגה: אילו המדרגה לא היתה קורסת, לא היתה נגרמת התוצאה הטרגית, שהרי כפי שקבעתי בפרק העובדתי, המנוח נפל אך ורק בשל קריסת המדרגה.

קרי במישור הקשר הסיבתי העובדתי, **קריסת המדרגה הינה "סיבה שבלעדית אין"**.

רשלנות המנוח היא "סיבה שבלעדית אין"

33. המנוח קפץ על מדרגת הטרקטור בעוד הטרקטור בנסיעה ובכך הפר את הוראת תקנות 79 ו- 81 לתקנות התעבורה אשר אוסרות על נוסע לנסוע ברכב אלא כשגופו כולו בתוך הרכב, ואוסרות על אדם לעלות לרכב אלא כשהרכב בעצירה.

אין מחלוקת שהמנוח התרשל בהתנהלותו ויצר את המצב המסוכן.

אף ב"כ המאשימה בסיכומיו אישר את האמור (עמ' 38 ש' 9-6).

אין מחלוקת כי אם המנוח לא היה מתרשל ולא היה קופץ ונעמד על מדרגת הטרקטור בעוד הטרקטור בתנועה לא היתה נגרמת התוצאה הטרגית.

על כן, כאמור, **גם רשלנותו של המנוח היא "סיבה שבלעדית אין"**.

האם רשלנותו של הנאשם אף היא "סיבה שבלעדית אין"?

34. הנאשם, כאמור, לא פעל לעצירת הטרקטור בהזדמנות ראשונה, אלא החל לפעול לעצירת הטרקטור בשיהוי של מספר שניות.

לא אחת, איחור בתגובה של הנהג הוא זה שגורם לתאונה ואם הנהג לא היה מאחר בתגובה - התאונה היתה נמנעת.

כך בדרך כלל כשמדובר בפגיעה בהולך רגל: אם הנהג היה מבחין בזמן בהולך הרגל ובולם, הפגיעה היתה נמנעת. כך למשל כאשר נהג לא מבחין במועד ברכב האחר או בסכנה שנקרית בדרכו, ובגלל האיחור בתגובה נגרמת תאונה שהיתה יכולה להימנע אילו הגיב בזמן.

אלא, שבנסיבות תיק זה, לא הוצגה כל ראיה לכך שהתאונה היתה נמנעת אילו הנאשם לא היה מתרשל, והיה עוצר מיד עם עליית המנוח על המדרגה.

35. כפי שפורט באריכות בפרק העובדתי, היה מחדל חקירתי בכל הנוגע לחקירת המדרגה, תפקידה, תחזוקתה וקריסתה. דבר לא נבדק.

אין כל ראיה **לסיבה המיידית** שהביאה לקריסת המדרגה דווקא ברגע בו קרסה.

36. ניתן להעלות לא מעט תרחישים והשערות לסיבה מדוע המדרגה קרסה דווקא באותה השניה בה היא קרסה:

למשל יכול להיות שהגורם המיידית לקריסה היה דווקא העובדה שהנאשם החל להאט לצורך עצירה ושינוי המהירות הוא שהביא לקריסת המדרגה, [כאמור, **על פי עדות הנאשם המדרגה קרסה בשלב שהאט לצורך עצירה** (עמ' 25, ש' 26 - עמ' 26, ש' 4)].

למשל יכול להיות שהמנוח נערך לירידה מהטרקטור והזיז את משקל גופו מרגל אחת לשניה, באופן שהפעיל לחץ על נקודת התורפה של המדרגה וגרם לשבירתה. [כאמור, על פי עדות הבוחן, ע"ת 3 בסבירות גבוהה היה במדרגה שבר עוד קודם לכן לפני התאונה (עמ' 21, ש' 12-3)].

יכול ואילו הנאשם היה מתחיל בהאטה 12 שניות קודם לכן, מיד לאחר שהמנוח זינק על המדרגה, המנוח היה נערך לירידה מהטרקטור 12 שניות קודם לכן, ומפעיל את כובד משקלו על נקודת התורפה 12 שניות קודם ויכול והמדרגה היתה נשברת 12 שניות קודם לכן.

למשל, יכול להיות שהקריסה נבעה מעומס מצטבר על המדרגה (עומס שלא הביא לשבירתה אחרי למשל 4 שניות אך כן הביא לשבירתה אחרי 12 שניות).

ניתן להעלות השערות רבות.

חלק מההשערות מצביעות על האפשרות שהמדרגה היתה קורסת גם אם הנאשם לא היה משתתף בתגובה (למשל האפשרות ששינוי המהירות בשל ההאטה הביאה לקריסה, או העברת מרכז כובד משקל גופו של המנוח לאזור נקודת התורפה, לקראת הירידה מהמדרגה).

אך לא בהשערות עסקינן.

אלא בעובדות מוכחות.

כאמור, הגורם המידי לשבירת המדרגה לא נבדק ולא הוכח.

הקשר בין השיהוי של הנאשם בעצירת הטרקטור לבין שבירת המדרגה לא נבדק.

כפי שעולה מהתרחישים הבודדים שפורטו לעיל קיימת אפשרות שהמדרגה היתה נשברת בעת הבלימה, גם אם הנאשם היה בולם באופן מיידי וללא השיהוי, קיימת אפשרות שהמדרגה היתה נשברת בעת הטיית משקל הגוף מצד המנוח גם אם הנאשם לא היה משתתף.

מהמפורט לעיל עולה כי לא הוכח שלהשתתפות בבלימה היתה השפעה על עצם קרות התאונה.

לא הוכח כי בשל השיהוי בבלימה נשברה המדרגה.

לא הוכח כי אלמלא הנאשם התרשל, קרי - אלמלא השתתף בעצירת הטרקטור, המדרגה היתה עומדת יציבה ואיתנה והמנוח לא היה נופל ונדרס.

37. אני ערה לדבריו של הבוחן המשטרתי, ע"ת 3 לפיהם: "הוא היה יכול למנוע את התאונה בכך שעצר" (עמ' 13, ש' 15), עם זאת דבריו אלו של הבוחן נאמרו בחלל ריק, ללא כל תשתית ראייתית שיש בה כדי לבסס אמירה זו.

לא הובאה ולו ראשית ראיה לכך שאם הנאשם היה פועל לבלימה מיידית ברגע שהמנוח קפץ על המדרגה, המדרגה לא היתה נשברת.

38. ב"כ המאשימה בעצמו לא יכול היה לשלול את האפשרות כי התאונה הייתה מתרחשת גם אם הנאשם לא היה מתרשל.

ב"כ המאשימה בסיכומיו, בהגינותו הרבה, אישר את הדברים במפורש:

" לשאלת בית המשפט אילו היה עוצר והייתה לי עובדה מוכחת שהוא עצר בהזדמנות הראשונה, כאן הייתי יודע שהוא לא נכנס לגדרי העבירה והוא לא היה מתרשל. יכול להיות שהתאונה לא הייתה נמנעת גם אם היה עוצר בהזדמנות הראשונה. אז לא היינו מעמידים אותו לדין כי היה

עושה כל שביכולתו לעשות. היות והוא המשיך הוא הכניס את עצמו בידועין לסכנה.
אם הוא לא המשיך בנסיעה, לא היינו מעמידים אותו לדין. אני לא יכול לדעת אם התאונה הייתה
נמנעת אם הנאשם לא היה ממשיך בנסיעה." (עמ' 40, ש' 21-28).

39. נוכח האמור, ומשלא ניתן לקבוע כי התאונה היתה נמנעת אילו הנאשם לא היה מתרשל, לא הוכח
הקשר הסיבתי העובדתי בין רשלנות הנאשם לתוצאות התאונה ולמעשה לא הוכח כי רשלנותו של
הנאשם הינה "גורם שאין בלתו" לתוצאתה הטרגית של התאונה.

האם הוכח קשר סיבתי משפטי בין הרשלנות לבין התוצאה הטרגית?

40. הגם שדי בכך שלא הוכח קשר סיבתי עובדתי בין רשלנות הנאשם לבין תוצאת התאונה כדי להביא לזיכוי של
הנאשם, ולו מחמת הספק, מצאתי להידרש גם לשאלת הקשר הסיבתי המשפטי.

קריסת המדרגה היא ארוע חריג

41. נשאלת השאלה האם הכשל במדרגה הוא אירוע חריג ביותר שלא ניתן לצפותו?

אין עסקינן בכשל בצמיג, שהינו אירוע צפוי אשר מתרחש מעת לעת, וכל נהג סביר מודע וצריך לצפות כי בכל רגע
נתון יכול ויהיה כשל באחד מצמיגי הרכב.

ראו ע"פ 84/85 ליכטנשטיין נ' מדינת ישראל (13.7.86):

"נהג סביר חייב להביא בחשבון אירועים שונים, שניסיון החיים מלמד שהם עשויים לקרות במהלך הנהיגה, ביניהם
אפשרות של תקר.".

ראו גם עפ (ב"ש) 218/80 מדינת ישראל נ' יחזקאל בן נאג'י סלמה (23.2.81):

"אירוע הנזק במקרה הנוכחי לא נבע מדבר "רחוק" שמקורו בתחום אחר שאין לו קשר הכרחי
עם התנועה בדרכים. השתלשלות העניינים כלל לא היתה יוצאת דופן באופן מיוחד ובלתי ניתנת
לצפיה מראש. נהג שסוטה במהירות גדולה מהכביש לשוליים יכול וחייב לצפות מראש פגיעה
באחד הגלגלים שתגרום להימלטות האוויר, בין אם הבחין בהפרש הגובה המדויק בין הכביש
לשוליים ובין אם לא הבחין בכך. אובדן השליטה ברכב כתוצאה מכך גם הוא דבר שאינו יוצא דופן
ונמצא בהחלט בתחום הדברים שנהג סביר יכול וחייב לצפותם מראש בנסיבות כאלה."

כאן עסקינן בקריסה של חלק מחלקי הרכב, תופעה חריגה שאינה מתרחשת חדשות לבקרים.

42. לא הוצגו בפני נתונים ביחס ליעודה של אותה מדרגה ולמשקל שאמורה המדרגה לשאת, ועם זאת על פניו, בשים לב למיקומה ברכב, עולה הרושם כי היא נועדה כדי לסייע לנהג הטרקטור לטפס מהקרקע לעבר כסא הנהג, ועל פניו אמורה לשאת משקל אדם (הגם שבעת עצירה, ולא בנסיעה).

לעניות דעתי, כפי שנהג סביר לא אמור לצפות שקורת הרצפה של הרכב תישבר תוך כדי נסיעה וטיפול על הכביש, או שתא המטען יקרוס תוך כדי נסיעה והמטען שבתוכו יפול על הכביש, או שהמנוע יתנתק מהרכב ויפול תוך כדי נסיעה, כך נהג סביר לא צריך לצפות שמדרגה של טרקטור יחסית חדש תישבר ותקרוס כשאדם עומד עליה (גם אם הטרקטור לא בעמידה אלא בנסיעה איטית).

על פניו עולה הרושם כי מדובר באירוע כה חריג, עד כי ע"ת 3, הבוחן המשטרתי, שתחום מומחיותו הוא חקירת תאונות דרכים, לאחר ניסיונות רבים והתייעצויות עם מומחים שונים, לא הצליח לאתר, ולו מעבדה אחת, שיודעת לחקור את שבירת המדרגה.

נתון זה לכשעצמו מעיד על חריגותה הרבה של התופעה.

כפי שצוטט לעיל, בית המשפט העליון בע"פ 10023/06 טואלבו נ' מדינת ישראל, (9.12.2009) קבע:

"בבוא השיטה המשפטית לתחום גבול **לקשר סיבתי משפטי** עוסקת היא בקביעה נורמטיבית. הפסיקה, כפי שהובאה לעיל, קובעת כי המבחן להצבת הגבול הוא מבחן הצפיות. המבחן הוא אובייקטיבי. .. כפי שקבעה הפסיקה "אין צורך לצפות את דרך ההשתלשלות לקראת התוצאה ובלבד שזו לא תהיה חריגה ביותר"....

43. על פניו וכיוון שההשתלשלות בתיק זה היא חריגה, בכל הנוגע לקריסה של המדרגה, אני סבורה כי התרחיש שהתממש הוא מחוץ לגבולות מבחן הצפיות, ולכל הפחות לא הוכח כי מתקיים מבחן הצפיות ולכן לא מתקיים הקשר הסיבתי המשפטי, בהתאם למבחן שנקבע בע"פ 5870/01 חסיין נ' מדינת ישראל פ"ד נז(1)221, (232).

44. ואם אשתמש במונח "**מקריית התוצאה**", הרי שהתוצאה התרחשה בדרך חריגה ויוצאת דופן, בשל קריסת המדרגה שהינה בבחינת אירוע בלתי צפוי ששינה את מהלכם הרגיל של הדברים, באופן אשר מצדיק לפטור את הנאשם מאחריות לתוצאה.

45. אם אבחן את הקשר הסיבתי המשפטי במונחים של "**הזיקה השולית**" כפי שצוטט לעיל, הרי שהזיקה השולית

של הנאשם לתוצאה אינה חזקה מספיק כדי לייחס לו את האחריות לה: כאמור, רשלנותו של הנאשם נמוכה, הוא לא זה יצר את הסיכון - אלא המנוח אשר קפץ על מדרגת הטרקטור בעת נסיעה, הנאשם במחדלו איפשר את המשכו של הסיכון, מידת תרומתו העובדתית לתוצאה הטרגית, בשים לב לאופן נהיגתו, אינה גבוהה. היכולת לצפות את קריסת המדרגה בטרקטור חדש שאינו בבעלותו היא נמוכה, רמת הצפיות שהתנהגותו תביא לתוצאה הקטלנית כפי שהתרחשה נמוכה.

לפיכך, גם בשל חולשתה של **הזיקה השולית** בין התנהלות הנאשם לבין התוצאה הקטלנית, האינטואיציה הבסיסית, אינה מצדיקה להטיל על הנאשם את האחריות המשפטית למותו של המנוח.

סוף דבר

46. בנסיבות התיק שלפניי, המנוח מצא את מותו לאחר שנפל מהטרקטור בעת שקרסה המדרגה עליה עמד.

47. אסון גדול התרחש.

טרגדיה בלתי נתפסת של מותו של המנוח, נער צעיר שטרם מלאו לו 17 שנים אשר מצא את מותו הטראגי, המיותר, הכואב כל כך, בערבו של יום רגיל, במושב בו גדל.

המנוח בלכתו בטרם עת, הותיר את משפחתו עם חלל עצום בלב, כאב תהומי וצער בלתי יתואר, תחושות קשות של אובדן. חיי משפחתו לא ישובו עוד למסלולם. המנוח הותיר אחריו חברים שבורי לב שמבכים את לכתו.

בית המשפט ער לסבלה הרב של משפחת המנוח ושל חבריו, לטרגדיה הבלתי נתפסת שקשה לתארה במילים.

את הנעשה אין להשיב. ניסיון לעצור את הזמן או לשנות את המציאות לא יצלח.

ועם זאת, ועל אף האסון הכבד מנשוא, והמועקה הרבה, לא ניתן לקבוע מעבר לכל ספק שהתנהלותו של הנאשם, הגם שהתרשל, היא זו שגרמה לתוצאה הטרגית, באופן שמאפשר להטיל עליו אחריות למותו של המנוח.

48. הגם שקריסת המדרגה הינה הגורם המיידני לנפילתו של המנוח, בשל מחדל חקירתו, לא נבדקה המדרגה ולא נבדקו הגורמים לקריסתה.

49. הוכח בפני כי הנאשם התרשל, רשלנות שהינה ברף הנמוך בכך שלא בלם מיד לאחר שהמנוח קפץ על מדרגת הטרקטור בו נהג, אלא המשיך בנסיעה איטית ללא בלימה במשך מספר שניות. ועם זאת **לא הוכח הקשר**

הסיבתי העובדתי בין רשלנות הנאשם לבין התוצאה הטרגית. לא הוכח כי התוצאה הטרגית היתה נמנעת, אלמלא הנאשם התרשל. לא הוכח כי רשלנותו של הנאשם היא "גורם שאין בלתו" לתוצאה הטרגית של מותו של המנוח.

50. **לא הוכח כי מתקיים הקשר הסיבתי המשפטי בין רשלנות הנאשם לתוצאה הטרגית.** לא הוכח כי מתקיים מבחן הצפיות בכל הנוגע לקריסת המדרגה, התרחשות שהיא חריגה ביותר. "הזיקה השולית" שבין התנהלות הנאשם לקרות התוצאה הקטלנית, אינה מצדיקה בנסיבות העניין להטיל עליו את האחריות המשפטית לקרות התאונה.

51. במשפט פלילי עסקינן ועל המאשימה להרים את נטל הראיה מעבר לכל ספק סביר, והדבר לא עלה בידה.

למרות התוצאה הטרגית של התאונה, שגרמה למות המנוח, לא ניתן לקבוע במידת הוודאות הנדרשת במשפט פלילי כי התאונה נגרמה עקב נהיגתו הרשלנית של הנאשם.

52. לאור האמור, מצאתי לזכות את הנאשם מהעבירה של גרימת מוות ברשלנות בניגוד לסעיף 64 לפקודת התעבורה, ולו מחמת הספק, ולהרשיעו בעבירה של נהיגה רשלנית בניגוד לסעיף 62(2) לפקודת התעבורה. זכות ערעור כחוק.

ניתנה היום, 25 מאי 2021 י"ד סיוון תשפ"א במעמד הצדדים